

POPRAWIĆ (219) *vb pf*

o jasne; w *inf* a jasne; w *imp* 2 sg *i pl* a pochylone; w pozostałych formach -ra- (98+kust), -rã- (4); -ra- : -rã- *BudBib* (3:2), *BudNT* (kust:1), *SkarŻyw*(4:1).

inf poprawić (88). ◇ *fut* 1 sg poprawię (4). ◇ 2 sg poprawisz (8). ◇ 3 sg poprawi (12). ◇ 1 *pl* poprawimy (2) *RejKup*, *Mącz*, poprawim (1) *BielSjem*, poprawi(e)m (1) *SkarJedn*. ◇ 2 *pl* poprawicie (1). ◇ 3 *pl* poprawią (2). ◇ *praet* 1 sg *m* poprawiłem (1). ◇ 2 sg *f* -ś poprawiła (1). ◇ 3 sg *m* poprawił (33). *f* poprawiła (2). ◇ 3 *pl m pers* poprawili (14). ◇ *imp* 2 sg poprãw (2). ◇ 3 sg niech poprawi (1). ◇ 2 *pl* poprãwcie (4); -w- (2), -(w)- (2). ◇ *con* 1 sg *m* bym poprawił (2) *BibRadz*, *LatHar*, bych poprawił (1) *RejWiz*. ◇ 2 sg *m* byś poprawił (3). ◇ 3 sg *m* by poprawił (9). *f* by poprawiła (3). ◇ 1 *pl m pers* byśmy poprawili (1). ◇ 2 *pl m pers* byście poprawili (1). ◇ 3 *pl m pers* by poprawili (7). ◇ [*con praet* 3 sg *m* poprawiłby był.] ◇ *impers praet* poprawiono (4). ◇ *con* by poprawi(o)no (1). ◇ *part praet act* poprawiwszy (10).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* poprawiam komu, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Zmienić na lepsze, uczynić lepszym, doskonalszym; *corrigere* *Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *Vulg*; *emendare* *Modrz*, *Calag*; *bonus facere* *PolAnt*; *restituere* *Mącz* (126) : Lima opus habet, Trzebã poprãwić/ polepzić. *Mącz* 193d; *RejZwierc* A2v; *Calag* 109a.

poprawić czego (3): Pan Bog [...] Baczył [*lege*: Raczył] nam flãfky fwey zyawyć Gdzie czego trzeba poprawyć. *RejKup* m8; *AEsculapius*, Syn Apollinów/ *graecae Asclepiades*. Który lekarskiej nauce fwiatłości przidał y oney poprãwił *Mącz* 5a; Heretycy [...] fwoich zãrãzliwych náuk poprãwić niechcã *WujJud* 20.

Zwrot: »w czym się poblãdziło poprawić« (1): *Mendum corrigere*, W czym lie poblãdziło poprãwić/ błãd wyrzucić. *Mącz* 215d.

Szereg: »i poprawić i przyczynić« (1): wfzytki rzeczy idã iedny zã drugimi/ á kãżdyby rad iefzczẽ coby mogli y poprãwił y przyczynił. *RejPos* 348v.

a. *O prawach i stosunkach między ludźmi* (29) : práwa vczynione ná Sędzie [...] Cefãrzowi vkazano/ podobãło lie mu to/ iedno trochẽ poprãwił. *BielKron* 210v; *KochZg* A3v; *SarnStat* 44, 734.

poprawić czego (16): *Diar* 83 [2 r.]; *BielKron* 199; *RejPos* A2v, 164; radzcie z Biskupy o zacności nauk: poprawcie oney wfãwy *ModrzBaz* 132v, 20v; *ActReg* 18 [2 r.]; Która *paritas Deputatorum*, tych gdzieby lie do drugiego Semy fãnom nie podobãlá/ wolno iey bẽdzie poprãwić. *SarnStat* 854, 722, 732, 868; *KlonWor* 18. *Cf* *poprawić czego przez kogo*; *Zwrot*.

poprawić czego przez kogo (1): MAiã téz Stãtutu Wielkiego Ksiãstwa Litewskiego/ y vchwał Semyowych do fãdów nalezãcych/ przez Deputaty fwe poprãwić. *SarnStat* 863.

poprawić co (2): Spisek téz ostawili sobie ku przejrzeniu tej poprawy poselskiej, ktory przejrzawszy, nieco jeszcze i sami poprawiwszy poslom odesãli *Diar* 38; *SarnStat* 909.

poprawić czego a. co (2): Mãiac tãk zãwiklãne/ by we zgrzebiach práwo. Nie wãzyć ná to czãfu/ áby go poprãwić. *RejZwierc* 109v; *RejPos* 33.

poprawić czym (4): *BielKron* 199; Iefli tych błẽdow Synodem Kãtolicckim nie poprãwiem/ á kościelna fię nam iedność nie wroci zginãlichmy *SkarJedn* 141; *GórnRozm* L4v; *SarnStat* 909.

poprawić w czym (1): otośmy WM przynieśli spiszek [...] nieco w nim dla lepszego upewnienia poprawiwszy *Diar* 38.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Dla tegom cię zoftawił w Krećie/ ábyś czego iefzcze nie doftawa poprąwił *WujNT Tit* 1/5.

W przeciwstawieniu: »poprawić ... skazić« (1): To prawda iż z dopuŝczenia Páńŝkiego moŝe Anyoł ŝtąpić ná ziemię/ á czárt teŝ ná wyŝokoŝci niebieŝkie/ ále przedŝię ŝadny s tych nie moŝe iuŝ poprąwić áni skazić práwá ŝwégo. *RejPos* 164.

W połączeniu szeregowym (1): Vítawy Ziem przerzeczonégo Królestwá náŝégo/ ninieyŝym liŝtem rozumieliŝmy zá rzecz potrzebná odnowić/ poprąwić/ w lepŝé obrócić/ niektórym teŝ nieco przydáć. *SarnStat* 909.

Zwrot: »prawa (G) poprawić« (1): ŝtáráycie ŝię áby niektórych zlych praw poprąwiono *ModrzBaz* 140v.

Szereg: »odmienić a poprawić« (1): ŝadny o to nie proŝił odmienić á poprąwić tych wŝytkich rzeczy. *BielKron* 199.

b. O ludziach, ludzkim ŝyciu i poŝtępowaniu (34) : A nie widzi nędznik co mu ŝkodzi/ Ze márna ŝmierć zá piętámi chodzi/ A to ktemu iż ŝie tám ták ŝtáwić/ Iáko zeydzie iuŝ nic nie poprąwić. *RejAp Cc8*.

poprawić kogo, czego (29): *MurzNT* 51; *RejWiz* 3v, Cc3; *RejZwierz* 21v; *BibRadz Ier* 7/3, 5; *BielKronCies* Mmmm3; Corrigo, Nákrzeczam záŝ y proŝtuyę. Metaph. Poprąwiam/ Polepŝzam/ Karzę. Corrigere mendum, Pobládzienia poprąwić. *Mącz* 350b; *BielSat* G3; *RejZwierc* 133, 144v, 160; oni mnifzy niebácznie w grzech wpádli [...] ácz potym błędu ŝwego ŝáŝuiąc/ poprąwili. *Skarŝyw* 300; *BielSen* 16; Siedem vcŝynkow miŝoŝiernych duchownych. Z oboygá teŝtámentu Páńŝkiego ták ie ŝobie w kupę zbierz. Wyŝtępnego poprąwić: nieumieiętnego náucŝyć *LatHar* +++v; *JanNKarGórn* G4v; *SkarKaz* 455b. Cf *poprawić czego czym; kogo, czego w czym; Zwroty*.

poprawić czego czym (1): czárt w ŝwych hárcoch nędzne ludzi ŝtroi. A iáko nic nie moŝe bez przeŝrzenia twego/ Wielebych tym poprąwił rozumu nędznego. *RejWiz* 165v.

poprawić kogo, czego w czym (2): *LubPs* aa5; pánie Boiánowŝki nie ŝowé [tj. nazywaj] w.m. drobiozgiem ŝadney tey rzeczy/ kthora páná w czymkolwiek poprąwić moŝe. *GórnDworz* li6v.

poprawić co (1): we ŝwierciedle gdzie brudno á gdzie krzywo moŝe wŝytko vpátrzyć/ á vpátrzywŝy poprąwić. *RejZwierc* A2.

poprawić w kim (3): Dálekoby lepier [..] ábyŝ teŝ wŝdi w ŝobie kiedy poprąwił czego *RejZwierc* 160, 17, 133.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Zál mi ŝem zgrzeŝył: chcę poprąwić com złe czýnił. *LatHar* 207.

W przeciwstawieniu: »pobládzić ... poprawić« (1): pierwey y koŝtowniey byŝo Pánu Bogu dom zbudowác. Barzom w tym pobládził: ále poprąwię tego. y dał ná koŝcioł *SkarKaz* 455b.

Zwroty: »błędow poprawić« (1): Bo to byŝcie mi teŝá nadobnie ŝprawili A pirwŝzych wŝytkich błędow z nowu poprąwili *Rejŝóz* N5v.

»máło ŝobie poprąwić« = *niewiele zyskáć* (1): (nagł) Pánná V. (-) [do *Szymka*] A máło ŝobie poprąwiŝ/ Ze mię w nieprawdŝie zoftawiŝ. *KochSob* 62.

»żywota poprawić« [szyk zmienny] (9): *RejPs* 53; *LeovPrzep* B4; *RejPos* 116v; A gdyś przyźedł do łtanu wieku poćciwżego/ W którymci czas poprąwić iuz żywotá łwego. *RejZwierc* [207]; Przeto trzebá żywotá dworzánkie⁸⁰ dobrze poprąwić/ wedle tego łpołobu iákołmy wyźłzey nápiłáli *ModrzBaz* 37v; *SkarŻyw* 455; *CzechEp* 325; Day nam Pánie czyłtemi być/ łłowem twoim rácz oczýścić/ byłmy łerce czyłte mieli/ á żywotá poprąwili. *ArtKanc* E8; *LatHar* 652.

Szereg: »poprawić i (a) pochędożyć« (2): cznotá iź iest z niebá ząwždy teź iáko niebo wkoło się toczyć muśi/ vpátruiącz w káždym poćciwym łtanie/ kto iey rády vżywa/ czegoby ząwždy poprąwić á pochędożyć miáłá. *RejZwierc* 144v, 133.

W przén (5) : *LubPs* aa5; Pan załtępow Bog Izráelłki ták mowi/ Poprąwćie drog wálznych y łpraw wálznych/ á będe mięłzkał z wámi ná mieýłcu tym. *BibRadz Ier* 7/3, *Ier* 7/5.

a. *Zlikwidować* [czego] (1) : Ziednay mi [...] łáłkę Duchá łwiętego/ kteryby [...] przelźle grzechy odpuścił/ teráznieýłzych poprąwił/ przyźłtych vchował *LatHar* 489.

c. *O zdrowiu* [czego] (3) : [potrawy niechaj będą wedle potrzeby] byle nie tákie/ coby chorému/ który łye ná niełtráwność léczy/ á krwie zepłowanéy poprąwić vmýślił więcéy ząwáđzić niżli pomoc mogły. *Oczko* 20v; bo iź dla złego żoładká głowá boláłá/ wypłókwłzy go/ á iuz poprąwiwłzy/ wierzę że boleć przelťanie *Oczko* 22v.

poprawić w kim (1): choć drugi vlchnie/ łkórá mu łye łtwárdzi/ żyły łkuczą/ guzy łpieką/ tego wodá šiárczána odwilży/ zágrzeie/ otworzy/ y włzyłtkiego tego w nim poprąwi. *Oczko* 25v.

d. *O tekście* (47) : A ielłi lepiej rozumielłz/ nielituy pracey dla rzeczy połpolitey [...] nie kryy Perły w żięmię/ ktorey ci Pan Bog vżyczył/ popraw *GroicPorz* C3; *KrowObr* 158; Ieronim s. [...] Biblią przepiłá s przyzwoleniem Papielkim/ áczkolwiek iuz byłá od łiedmdzyelłat mężow wyłozoná/ ále on ná wielu mieýłc poprąwił. *BielKron* 157v; *RejPos* 156; *RejZwierc* A2v; Włzakże ielłcze tego niedrukuię, będzie czasu ielłcze dołyc poprąwić *KochList* 3; *BudBib* c3 [3 r.]; Moželł ná łwym poprąwić/ ielłi co źle baczyłł *KołakSzczęłł* Dv; *SarnStat* 1286.

poprawić czego (11): *RejKup* x3v; *BibRadz* *5; *GrzepGeom* Q4; *RejPos* 300; aby ci náłzy (ktorzy ielłcze łą żywi) Brzelłcy łłumáczłe/ tego łwego przekłádv poprąwili *BudBib* c3; Acź się [...] dziwuię/ że się podiáwłzy tego przekłádu poprąwić/ tych ták łzpetnych á práwie dziećinnnych omyłek nieobaczyłł *BudNT przedm* c2; *SkarŻyw* 318; *WujNT przedm* 9; [*BudArt* P3v]. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym*.

poprawić co (12): Iź tám w moim Medyatorze/ obaczyłł nieco Sztánkár z drugimi/ coby poprąwić potrzebá *OrzList* g; *BibRadz* *5v; *BudBib* bv; *Liłł* 24. kilkákroć pytáiące punktćiki opułłczono/ to ielł takowe? y ráz włzczepiáiące opułłczono () co bacźny czytelłnik łobie łáćno poprąwi. *CzechRozm* **7; *WujNT przedm* 3; Ielłi teź gđzie nieco łie pochyłło, włzák to może ielłcze poprąwić *SarnStat* 314. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: *wszytkiego* (2), *tego* (1); *zaimek względný* (6), *gdzieby* (2)] (8): *SeklKat* Z3v; Mamy my Swiete Doctory Wktorych tak yełł rozum spory Iź włlytkiego poprąwili Cze go yni przebaczilł *RejKup* x3v; Przy czýmci łie [...] teź nie podoba/ to poprąwić moželł/ Y nápiłáć co lepiej *RejWiz* A9; *BielKron* 161; *GrzepGeom* Q4; *BudBib* c2; *liłł* Papielłki do Flawiáná [...] S. Leo piłáł: y nim go połłáć miáł/ włżyłł go ná ołtarz Piotrá S. y czterdzieści dni

poprząc modlił się pilnie/ aby Piotr S. poprawił w nim te⁸⁰ co było potrzeba *SkarŻyw* 318; *BielSjem* 18; *GostGosp* 1.

Z przytoczeniem (1): Bezá tak pierwey przełożył: Nie zoftáwifz trupá mego w grobie. Potym tak poprawił: Nie zoftáwifz ciáá mego w grobie *WujNT* 404.

W przeciwstawieniu: »poprawić ... kazić, pogorszyć« (2): Bo gdy [głupi] czego nie rozumie/ mnima żeby się omylił pifarz/ y chcąc poprawić/ kázi *BudNT przedm c5v*; *CzechRozm* 199.

Przysłowie: *BudNT przedm c5v*; Mizerni ludzie/ chcąc oto poprawić/ więceyby iefzcze pogorfzyli/ chcąc błędowi (iáko oni mniemáią) zábieżeć *CzechRozm* 199.

Zwrot: »wedle myśli swej poprawić« (1): ná woli káždemu dáie/ chceli tego wftykiego com nápifał używać álbo nie/ może łobie káždy wedle myfli fwey poprawić iáko chce *GroicPorz C2v*.

Szereg: »poprawić i wypolerować« (1): ci którzy látá fwoie ftrawili około piím świętych [...] áby oni przyzfedfzy kiedy ku łobie/ podiéli się tey pracy iżby tego poprawili y to wypolerowali *BibRadz* *5.

Iron. (1): tam [*Act* 24/14] pewnie było wedle Greckiego przełożono tak/ Sic deferuio patri Deo. To ieft/ Ták służę oycowfkiemu Bogu/ Lecz iákiś mędreła poprawił (*kust*) poprawił (–) (to ieft fkaził) y nápifał/ Patri et Deo meo. To ieft. Oycu y Bogu memu. *BudNT przedm b7*.

α. *O pismach procesowych (10)* : Po Opráwách thámże zaráżem Powod wedle pierwfzey záłoby/ kthorá s Kfyąg da czytác/ w dobrej woli ziąwi y poprawić może iefli co ma. *GroicPorz f3*; *SarnStat* 1163.

poprawić czego (6): Státutem nowym to ieft obwárowano/ że przed wczynieniem fkazánia [...] káżda ftroná może fwey Prze álbo rzeczy poprawić *SarnStat* 791, 791, 812, 813, 1163, 1281.

poprawić co czym (2): dla nieflufzności álbo niedoftátku pozwu powodowa ftroná fkarána winą zwyczáyną może poprawić y począc fwą rzecz znowu lepfzym pozwem *SarnStat* 752, 824.

β. *Wprowadzić poprawki erratowe (2)* : Tak wftytko, co ku niey. popraw. Tak wftytko co ku mey. *CiekPotr* 92.

poprawić co (1): Omyłki fzkodliwfe ták poprawifz. *WujNT Ddddd2*.

e. *O przedmiotach [czego] (3)* :

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Czego nie fpráwiłá Náthurá/ tego chłopia ręká popráwiła. *KlonWor* 21.

poprawić czym (2): Lud Mofkiewfki ná kupiectwo ieft zdrádlivy [...] Bobru [*tj. skóry z bobra*] káżdego popráwi fkorupámi zwirzchnimi Włófkich orzechow *BielKron* 430; *ModrzBaz* 34v.

2. *Dokonać naprawy, przywrócić pierwotny, dobry stan; restituere Mącz (21)* : *Mącz* 414a; A zá tym póki Staw pufto bédziefz miał/ tedy Grobléy popráwuy/ Táráfów/ Bafzt/ kedy czego potrzebá. Popráwiwfy nápuścze Staw/ y ná Ryb [!] go dobrze *Strum Lv*; *ZapKóscier* 1581/ 18v.

poprawić czego (10): wiele kościołow y murow w Rzymie ten Papież [*Leo*] poprawił y zbudował *BielKron* 171, 88; *RejZwierc* 110v, 247v; *PapPan Ee*; Młynarz ma to wftytko opátrowác [...] y około dáchow áby nigdziey nie ciekły: ták też káżdey rzeczy poprawić/ co ná cieśle należy *GostGosp* 60, 52, 64; moft nowy zbudowác/ álbo ftarégo poprawić gdy tego potrzebá *SarnStat* 1072, 471.

poprawić co (4): *LibLeg* 11/184; Munire ripas, Brzegi opatrzic, poprawić *Mącz* 237a; *SarnStat* 471, 963.

poprawić czego a. co (3): *BibRadz Neh 2/5*; Turcy mošt vczynili ale fláby/ popráwili go nálszy trochę *BielKron 309v, 379v*.

W przeciwstawieniu: »popsuć się ... poprawić« (1): Gdy fie ftáre polzyćie popluie/ á nie godzi fie go popráwić/ tedy odárwfy lnopki rzádnie rozwiézác/ y ná gromádzie mieć *GostGosp 52*.

Szeregi: »opatrować i poprawić« (1): A z tego [z *czopowego*] mury y municię mieyfkié opátrowác y popráwić máią. *SarnStat 963*.

»z nowu uczynić i poprawić« (1): tenże gwałtownik będzie powinien [...] oné gránicé rozmiotáné z nowu vczynić y popráwić. *SarnStat 471*.

Przen [czego] (1) : Nic to ácz gorfze czáfy/ świat ze wżąd niŝczieie [...] Nie máłz ktoby popráwił domu gnijácego *GrabowSet L2*.

3. Powtórzyć czynność w celu osiągnięcia lepszego wyniku (6) : *RejJóz H5v*; Licebit rectius coenare, Popráwiemy ná wieczerzi. *Mącz 348d*; flugá ieden [...] chcąc páná wylfzej podnieł rzekł do Woźnego. Nie fláchetny małz mowić/ ále vrodzony. A Woźny znowu/ Nie fláchetny/ ále vrodzony pánie ftaway: Drugi flugá záfię/ oborzył fie ná Woźnego/ y rzekł. Nie vrodzony/ boday cie zábito/ ále wielmožny. Dopiero Woźny popráwił. *GórnDworz Q5*.

poprawić czego (1): A on ná drugim kazaniu dobrze tego popráwił/ y pokazał/ że fię śmierci [...] niebał. *SkarŻyw 462*.

poprawić komu (1): Tákić był czyfity obyczay/ iż gdy dzyecyę przyfzło do oycá fkárzyć ná onego/ ktory go dla wyfłępku yákyego fkałał/ zás mu yełfcze ocyec przydał y popráwił. *GliczKsiąż E7*.

poprawić czym (1): dał mv myeczem raną przełz twarzs y przełz głowá, pothem lzyekierka poprawyll *LibMal 1543/77*.

Szereg: »przydać i poprawić« (1): *GliczKsiąż E7 cf poprawić komu*.

4. Ułożyć na miejscu we właściwy sposób [sobie czego] (4) : fláchcianká [...] zámyfliá łobie potrzebę trzewiká popráwić *GórnDworz Bbv*; Bo wždy ow [pies] czo łzczeka ielfcze wždy przełztrzega/ że wždy człek nań łobie kijá łzuka álbo łobie kordá popráwi. *RejZwierc 83, 24*; [*Sędzia*] poprawiwłszy łobie Szable wreku rzekł *PaprUp I*.

5. Potwierdzić (23) : *GórnDworz S7v*; ten [*Kasper Maciejowski*] dopiero kiedy przyfzedł z drugimi towarzyszmi popráwił [zmyślóną opowieść] ták dobrze/ iż nieborak Skotnicki ledwie nie vmárł od ftráchu. *WerGośc 249*; *SarnStat 327*; káždy Chrześcijánin ielst ták święty iáko Pánná Márya. Mowil Luter y vceń iego popráwił mowiac: [...] *SkarKaz 549a*.

poprawić czego (14): *LibMal 1554/190v*; *RejKup p5*; *KrowObr 27v*; Przetoż cię wiernie przełztrzegámy ábyś [...] zá tymi łzedł/ ktorzy [...] záwždy fię z łtolicą Piotrá S. y z łwym nawyżłzym Pálterzem iednoczyli: á teraz [...] ná ólmym Zborze tego popráwili. *SkarJedn 351, 112*. Cf *poprawić czego komu*; *Zwroty*.

poprawić czego komu (1): A ktemu fie przytráfił Philozoph Anáxágorás/ co tego onemu młodzyeńcowi ielfcze łzyrzey popráwił. *RejWiz A6*.

poprawić czym (14): *RejZwierc 11*; *SkarJedn 112*; [A ten przerzeczony Piotr zapisem tego popráwił, co go darował Marcin Szewcowicz *KsięgaSądIwk 1582 nr 5*]. Cf *Zwroty*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: iż (1), zaimek względny (1), jako [= że] (1)] (3): *GroicPorz* dd2v; A chcemyli tego ielzče łobie y piłmy poprąwić/ iż Syn był ząwždy y ielth práwy Bog/ łłuchaymy Ianá świętego co nam o tym powieda ták piłząc [...] *RejZwierc* 11v; *PaprpPan* K2.

Zwrot: »jeszcze lepiej [czego] poprąwić« (1): Potym ielstze lepiej tego poprąwił/ y potwierdził wthory Páweł Papięż *KrowObr* 27v.

»pálcy poprąwić« = *potwierdzić przysięgą* (2): Ktory wftąpi ná vrząd/ by pálcy poprąwił/ Sluchác nas przełozonych *BielSat* L4v [*idem*] *BielSjem* 28.

»przysięgą poprąwić« [w tym: czego (6)] [*szyk zmienny*] (7): y Połeł powiełci łwey powinien przyłięgą poprąwić/ będzieli powod po nim thego żądał *GroicPorz* q3v, ee2, dd2v; Gwilelm [...] tego włzitkiego przyłięgą ná Boże ciáło poprąwił. *BielKron* 192v; á ci [*mężowie dobrej sławy*] wełpółek z onym który liłt podeyżrzány wnołi/ przysięgą/ iż ón liłt nie ielł fałszywy/ ále łłufznie z kłiąg łądowych wyłzedł/ poprąwić będa powinni. *SarnStat* 767; tego łtroná przysięgą cíelefną dowiodłá y poprąwiłá *SarnStat* 1159, 1280; [stawili łwiadka tego, który tam naprawował i wziął od nich za ten rok złoty ch czternałcie, i oni tego byli gotowi przysięgą poprąwić ku temu łwiadkowi. *LustrDróg* 60].

»ręką [= *czynem*] poprąwić« (1): Nie dármó Lichtánłkiemi ták ich z dawná zowa/ Bo wnet ręką poprąwią co podáią mowa. *PaprpPan* K2.

»skutkiem [= *czynem*] [czego] poprąwić« (2): Ano kto chce rzecz vtwierdzić Trzeba iey łkutkiem poprąwić. *RejRozpr* B4; *RejPos* 324v.

Szereg: »poprąwić i (a) potwi(e)rdzić« (2): *KrowObr* 27v; A nie tylko áby to iedno tylko łłowy opowiadác raczył/ ále y łkutkiem thego wielekroć poprąwić á potwirdzić raczył. *RejPos* 324v.

W przen (1) :

Zwrot: »[czego] gardłem poprąwić« (1): Rzymłki kołciól od Chryłtuła zá przedni y głowę włzytkim połtáwiony ielł. Y tey prawdy y náuki gárdłem y krwią łwoią poprąwili. *SkarJedn* 112.

6. *Wzmocnić* [czego] (29) : Tám przyiáźni poprąwili/ Wdzięcznie z łobą pomowili. *BierEz* S3; *RejKup* z6v; Bo tym łławniey poprąwiłz ná włzem łwey zacnołci/ Gdy Pánu łwemu będyelz łłuzył k połciwołci. *LubPs* A6v; A kogo tym [*prawym szlachectwem*] obdárzą z niebyełskiego grodu/ Iuż then łławy poprąwi/ połłáchci y rodu. *RejWiz* 98v; w tey bitwie też Moizełz poprąwił łwey cíci *BielKron* 252, 124, 247, 456v; *KochSat* Cv; *Mqcz* 348d; *RejPosWiecz*² 93; nie dáyze mu [*flegmatykowi*] też rzeczy s przyrodzenia záziębłych/ bobył tákże ielzče wlycey poprąwił tępołci y gnułnołci iego *RejZwierc* 6v; *PaprpPan* G3, O3, Bb2; *SkarŻyw* 46; *StryjKron* 527; O Zacny RADZIWIŁE [...] Myłlielł ząwždy łławy domowey poprąwić *KochJez* A2; *KochFr* 58; *KlonŻal* D3; *KochFrag* 17, 39; Acz téy łławy iego y łyn iego Kázimiérz Wielki poprąwił *SarnStat* 121; *CzahTr* A2v; *PudłDydo* A4.

poprąwić czym (3): *WierKróc* A3; Buyną myłłá zacnołci łwey/ nie poprąwićie. *GrabowSet* D4.

W przeciwstawieniu: »uszczyrbić ... poprąwić« (1): Aby łławy przodkow łwych nic nie włzczyrbili [*młodzi*]/ Owłzeki iey poprąwić ielł thák gotow káždy *PaprpPan* D3.

Zwrot: »skutkiem [= *czynem*] poprąwić« (2): A chcemyli ielzče łkutkiem wiáry łwoiey poprąwić/ wieźmiemy [!] przykład wnet s tychże pątnikow *RejPos* 112v; *KochFr* 58.

7. *O zapłatach, dochodach, przywilejach: powiększyć* [w tym: czego (8)] (10) : z łálki Bozey poprąwiłwzy łwoiey Chudoby, nie z gołymi rękámi do domu Wroćilem fię *CiekPotr* 90.

poprawić komu (6): *Mącz* 511a; Powiedział Krol: Iż zachować ie w łáfcze w ípráwiedliwości/ á w wolnołciach ich/ y iefzcie im ich więcey poprąwić/ tedy to bárzo mocne miáfto będzie. *RejZwierc* 45v, 45v; Od Grobléy ná wyfokość łokci íześć [...] możelz beśpiecznie dáć od íztuki po 12 złotych [...] kiedyby było w mokrádli/ tedy robotnikowi poprąwić muśi. *Strum* E17v; Nie zechcę nádáremno/ wálzcy wierney pracey/ Iuż wam pewnię poprąwię/ z chęcią lepszey płácey. *PaxLiz* E2v.

poprawić czym (2): bo tákowi íredni/ pracą/ pilnością/ ítáraniem/ poprąwić íwego/ bárzo mogą *GórnDworz* D2v; *KochPieś* 37.

poprawić ile razy (1): *Lucris quadruplicavit rem meam. Imienia mego we czwór náłób poprąwił. Mącz* 335c.

Przen (1) :

Zwrot: »poprawić kołnierza« = *wzbogacić się (1):* Popráwi więc kto kołnierzá Niżli doydzie [*to co zabrano na pobór*] do żołnierzá *RejRozpr* D4v.

Synonimy: **1.** *polepszyć, e. podnieść, 2. odbudować, odnowić, przywrócić; 3. powtorzyć, przydać; 5. potwierdzić.*

Formacje współrdzenne cf PRAWIĆ.

Cf POPRAWIENIE, POPRAWIONY

DDJ